

Berlín, meca de l'art

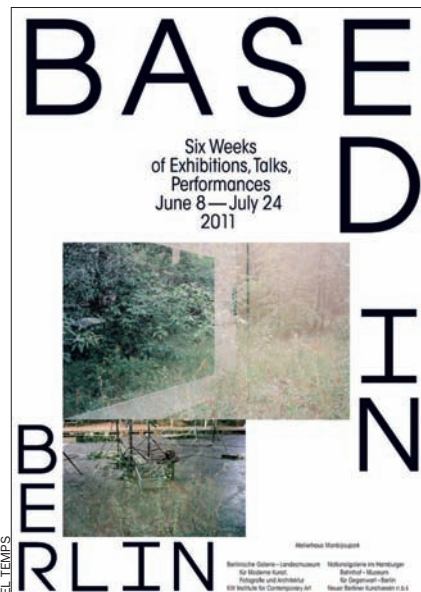
Ryan McLaughlin no sembla pas que busque la soledat. Hom se'l pot imaginar en un bar acompanyat pels seus amics artistes, amb una cervesa a la mà, o en una inauguració. Escoltant tot allò que diu, aquesta imatge certament es correspon amb el seu estil de vida. Malgrat tot, explica, passa moltes hores al dia sol al seu estudi, sol amb els colors, fumant i amb una llista dels quadres que encara vol pintar.

A través d'un *livestream* a internet escolta les radiocomunicacions de les torres de control dels aeroports europeus i nord-americans. Cada minut aterra més d'un avió en algun indret, hi ha interferències, se senten clics i veus deformades que diuen: "Good morning, Zurich." Tot això ens recorda que "en algun lloc, ara mateix, hi passa alguna altra cosa". En realitat podria treballar com a pintor en qualsevol indret del món, però s'ha decidit per Berlín "perquè ací em puc permetre de disposar de molt de temps".

Nova York, anys 70. Aquest és l'argument de molts artistes que arriben a Berlín des de diversos racons del món, i d'aquesta manera sembla que confirmen un clíxé: Berlín és una ciutat barata, no cal acceptar qualsevol feina per a pagar les factures, es poden concentrar en l'art, i, anant malament, perdre-s'hi.

Alguns altres afirmen que abans Berlín era més barata. Amb tot, Berlín s'assembla més aviat a la Nova York dels anys 70; uns decennis després de la caiguda del mur encara manté l'estatus d'inacabada, i ningú no sap cap a quina direcció evoluciona la ciutat.

McLaughlin transmet la desimboltura intel·ligent de la costa est dels Estats Units. Té trenta anys i va estudiar a Providence, a gairebé quatre hores amb cotxe de Nova York. Segons que explica, l'ensenyament s'hi centrava en el món de l'art d'allà, i, en conseqüència, en qui havia anat a la darrera inauguració de Richard Prince, quina roba duia l'artista i què n'havia escrit

Cartell de la mostra "Based in Berlin", inaugurada el 8 de juny a cinc centres de la ciutat.

Berlín és la ciutat preferida de molts artistes internacionals. El batlle de la ciutat, Klaus Wowereit, espera que els creatius donen un impuls especial a la ciutat. Una exhibició mostrarà quina és la grandesa de la metròpoli.

la crítica. En acabar la seua formació, McLaughlin no volia anar a Nova York —"massa febril"— ni tampoc a Los Angeles —"sóc massa esblanqueït per anar-hi"—; per tant, només quedava Berlín: "No se'm va ocórrer res millor."

Segurament és fins i tot més fàcil de cridar l'atenció a Nova York des de Berlín que no pas des de Nova York

mateix. Per consegüent, McLaughlin es va acostumar a un entorn que en un primer moment li va semblar destructiu, en un país que l'intimidava perquè "és el territori de Joseph Beuys i el país d'Anselm Kiefer".

Ara té l'estudi i el pis al districte de Neukölln, a prop de les parades de menjar turc i dels moblistes de la Sonnenallee. Neukölln, Moabit i alguns racons de Kreuzberg. Allà és on s'instal·len els artistes més joves; hom en pot visitar molts sense moure's gaire per Berlín.

Trevor Lloyd, un californià, explica que "Berlín atorga credibilitat", perquè té un ambient tosc. Lloyd va estudiar a prop de Santa Barbara, a la seua terra natal assolellada. Ara viu a Moabit, un barri de treballadors, conegut per l'elevat percentatge d'immigrants i per una gran presó.

Simon Dybbroe Møller, danès, afirma que a Berlín no es pot comprar una ampolla de llet sense trobar-se ningú relacionat amb l'art. Al principi hi van arribar els escandinaus, després els nord-americans i ara la resta del món. "Fa uns quants anys creia que ja s'havia acabat, però va ser llavors quan va esclatar realment. Magnífic."

Avantguarda o clíxé. McLaughlin, Lloyd, Dybbroe Møller i més de vuitanta artistes joves, entre els quals vint alemanys, es poden veure des del dia 8 de juny, quan va obrir les portes la mostra "Based in Berlin" en cinc centres d'exposició de la ciutat. La mostra pretén mostrar el millor de la ciutat i respondre a la qüestió si Berlín és realment una metròpoli artística d'ordre mundial o si això és només un clíxé.

París va fracassar com a metròpoli de l'avantguarda perquè va arribar un moment que qualsevol que podia agafar un pinzell volia viure-hi de totes passades, però no hi volien viure els qui s'atrevien a fer alguna cosa important. Avui dia París encara és el bastidor d'una ciutat d'artistes. A Berlín li agradaria ser com Nova York, una ciutat on el món de l'art es reinventa contínuament des de fa més de seixanta anys.

En el fons, és una qüestió fàcil i difícil al mateix temps. Si s'accepta o no alguna cosa en el món de l'art només depèn de "si la fan les persones adients i cool", afirma un galerista.

L'artista nord-americà Ryan McLaughlin i el turc Köken Ergün.

Una de les participants més joves de la mostra berlinesa és la sueca Helga Wretman, de 25 anys. Ha estudiat dansa a Estocolm i a Berlín s'ha convertit en artista, però també en especialista de films. Abans a algú com ella li hauria resultat difícil el món de l'art, sense una acadèmia famosa d'art al currículum. Havia d'inaugurar la mostra amb una actuació que els organitzadors anunciaven com a "sensacional". Viu a Neukölln, però per a quedar proposa un cafè al barri de Mitte, on encara hi ha la seua bicicleta, perquè el dia abans havia rodat.

Quan, ara fa sis anys, va arribar a Berlín es va enamorar de la ciutat i, tot seguit, de l'art. Afirmar que "en qualsevol altre lloc no m'hauria convertit en artista". Sona bé, realment pintoresc, i no encaixa bé amb Berlín.

O sí?

La mateixa ciutat és l'estrella real d'aquesta exposició. No com a motiu, sinó com a mite que ho impregna tot. D'això ja se n'encarrega l'home que podria considerar la mostra –i la ciutat i tot– com a seua. Klaus Wowereit és l'iniciador de l'exposició, que ara vol traure com un as en la campanya electoral, perquè al mateix temps també ha de ser la prova de funcionament d'una sala d'art nova.

Durant els anys 70 París es va poder permetre el Centre Pompidou, anomenat així per l'ex-president de la República i concebut per a salvar la reputació com a campament base de la modernitat. Ara toca un Centre Wowereit.

Es van contractar tres assessors professionals: el suís Hans-Ulrich Obrist i l'alemany Klaus Biesenbach són dos dels conservadors més coneguts; el primer resideix a Londres i el segon a Nova York. Biesenbach encara és considerat el padrí del món artístic del Berlín jove, i hi ha fet carrera. La tercera és Christine Macel, que ve del Centre Pompidou de París.

Tots tres han proposat cinc companys conservadors. El més jove té 24 anys i el més gran, 32. Aquests conservadors joves van escollir de nou més de 80 artistes.

Els conservadors van enviar cerca-promeses i assistents, es van informar, van anar pels estudis i, a més, van enviar la convocatòria a una multitud d'artistes berlinesos. Van acceptar més de 1.200. Van convidar artistes que ja gairebé són coneguts i alguns altres que gairebé no coneix ningú. Tots han de ser considerats *emergents*, aquest era l'encàrrec.

Un esforç com aquest és insòlit en la cultura berlinesa. De sobte, hi havia molts diners, quasi 1.400 milions d'euros. Menys que no s'havia planejat, perquè es va haver de renunciar al lloc d'exposició que inicialment preferia Wowereit, però una quantitat elevada tenint en compte la situació financera de moltes institucions. Naturalment, una part important de la indústria de l'art, és a dir, la meitat de Berlín, se sentia ignorada. 2.500 persones van signar una petició contra el pla de la mostra. Molts dels artistes que hi par-

ticipen consideren justes les crítiques. Això també és Berlín.

Això no obstant, la majoria no han vingut de l'estranger per a boicotar una exposició, la inauguració de la qual s'ha calculat de manera tan hàbil que també el públic de la inauguració de la Biennial de Venècia hi puga volar sense esmerçar-hi gaire temps; directors, conservadors, col·leccionistes. Aquesta exhibició és una oportunitat. Més enllà de les galeries, a Berlín no hi ha gaires possibilitats d'exposar.

L'art dels millors. Com és l'art dels millors artistes a Berlín el 2011? No hi ha cap estil berlinès, però un estil professional –se'n burla McLaughlin– és l'art de l'escola de Städel a Frankfurt. Els antics alumnes d'aquesta acadèmia constitueixen quelcom semblant a una elit jove; molts viuen, lògicament, a Berlín i els seus treballs són característics. En tot cas, l'estètica de l'art contemporani no és influenciada per la capital, sinó per la metròpoli financera situada a uns centenars de quilòmetres de distància, a la vora del riu Main.

McLaughlin és un *outsider*, simplement perquè és pintor. Els seus quadres, que considera *collages* pintats, tenen ironia i color, i això és poc comú. Juguen amb la història de l'art i amb els corrents principals; sovint hi apareix un tros de pizza com a motiu. Per a ell és un "advertiment global". Són pintures que fan la impressió que podrien riure's d'elles mateixes. A més, de vegades fa escultures minimalistes

EL TEMPS

Klaus Wowereit, batlle de Berlín, confia que els artistes donen un impuls especial a la ciutat. A la dreta, la sueca Helga Wretman, de 25 anys, una de les participants més joves de la mostra.

que semblen pintures abstractes, i possiblement això salva la seua reputació en un món de l'art que des de fa molts anys afavoreix una estètica més aviat seca.

Tanmateix, potser forma part de les sorpreses de la mostra. L'art, en conjunt, sembla tornar-se un poc més relaxat, perquè els artistes entre trenta i quaranta anys estan menys tensos que les generacions predecessores i coneixen els prejudicis envers l'art contemporani. Alguns treballs semblen una sàtira perspicaç.

Lloyd col·lecciona làmines de gossos o dibuixa retrats nous de la seua mare amb els ulls aclucats, desmaniyotats com qualsevol dibuix d'un nen. D'això es tracta, d'un dibuix metafísic del nen de la mare. Sembla que ell mateix no s'ho pren gaire seriosament (ni tampoc la seua mare, admet).

Simon Dybbroe Møller, danès i ex-alumne de l'escola de Städel, sens dubte opina que fa un "art estúpid". Això només significa, però, que es trenca el cap perquè vol superar la intel·lectualitat que sembla perseguir-lo des de la infància. A l'exposició mostra pintures monocromes sobre les quals ha llançat una xarxa de pescador, com si volguera atrapar el color, i deixa que actue un pianista llegint i que toca una nota per cada lletra. L'artista ho defineix com una escultura a l'avorritment burgés.

Mandla Reuter, sud-africà, també un ex-alumne de l'escola de Städel molt sol·licitat, senzillament arranca un tros de façana d'una de les cases

d'exposicions de "Based in Berlin" i deixa oberta la sala del darrere. El títol es "Res a veure, res a amagar". Riu mentre ho explica.

El canadenc Jeremy Shaw ha penjat cartells a la ciutat de quan l'ex-drogoadicta Christiane F. era adolescent. El danès Danh Vo, vietnamita de naixement i també ex-alumne de l'escola de Städel, treballa actualment en una imitació de l'estàtua de la llibertat nord-americana a escala original. A Berlín, hi ha instal·lat una estructura on ha muntat part d'un braç amb una torxa.

De vegades encara s'observa art conceptual tan seriós com el d'abans, on fins i tot, però, s'ha escolat quelcom que es pot descriure com una gentilesca nova.

Des de fa anys, l'alemanya Kitty Kraus escriu un text intencionadament incompreensible sobre guillotines i hi ha penjat diverses impressions en una galeria de Berlín. Es tracta d'art conceptual de la vella escola. Tanmateix, hi ha posat una gorra metàl·lica, com la que portaven durant la revolució francesa com a mitjà contra la depressió. El pes del metall hauria d'actuar contra l'atabalament. Però contra l'atabalament després de passar per la guillotina no hi havia cap remei.

"Qualsevol entorn ens influeix", afirma Kitty Kraus. A més, encara hi ha art que més aviat és una televisió en color, però possiblement captiva la majoria de persones. El vídeo *Wedding*, de l'artista Köken Ergun, que mostra fragments de bodes turques a

Berlín. La gent balla, aplaudeix i dona diners, tot a un ritme accelerat, perquè cada minut d'una festa com aquesta és valuós. "Rituals de desintegració", així és com anomena aquests casaments.

Ergun és d'Istanbul, ha estudiat teatre i ha estat ajudant de direcció del famós director de teatre nord-americà Robert Wilson. El seu estudi, que comparteix amb algunes persones més, és en un edifici de Kreuzberg, a prop de Neukölln. "A Turquia celebrem les bodes a l'aire lliure, mentre que a Alemanya es fan a porta tancada. Els turcs alemanys es retiren perquè els hi obliguen i perquè necessiten indrets on preservar les tradicions."

Per sempre és massa temps.

Ergun és un d'aquells bohemis joves, connectats globalment i que viatgen dels quals Berlín està tan orgullosa; avui Nova York, demà Tel-Aviv i entremig continuament Berlín. Remarca que cada vegada que vola a Berlín la ciutat l'acull calorosament. Tanmateix també sap –i això l'irrita– que posseeix un estatus especial, perquè és artista.

Poder viure a Berlín en societat paral·lela, arribar-hi i poder sentir-se com a casa, però sense l'obligació d'haver de sentir-s'hi si hom no ho vol, és un avantatge.

Això, però, correspon vertaderament només a artistes i més creatius, aquests treballadors estrangers moderns amb què Berlín vol conquerir una mena d'impuls –i a qui molta gent té un respecte indubtable. Amb tot, ningú no ha estat mai tan amable amb els immigrants originals i la seua descendència.

Al mateix temps, els artistes rarament es comporten com si s'hi volgueren integrar, parlen la seua llengua (la gent del món de l'art a Berlín parla preferiblement anglès) i en general es relacionen entre ells.

Molts no s'hi quedaran per sempre, "perquè per sempre podria ser massa temps", explica McLaughlin. Tanmateix, quan uns se'n van en vénen uns altres.

Però tot aquest ordre només serà vàlid mentre Berlín continue sent pobra i assequible.

Ulrike Knökel

Traducció de Blanca Juan